

Ferencz e. Győző

A zeneszerző otthonai

Beszélgetés Király Lászlóval

A komponista évtizedekig Budapesten élt. Mostanában egyre többet tartózkodik Zalaegerszegen, nem csupán azért, mert ez a szülőhelye. Inkább azért, mert az utóbbi időben itt alkotja műveit. De legutóbb azért is, mert az Egerszegi daloskönyv második részének februári ősbemutatóján a Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben személyesen vett részt. Pár héttel korábban Európa nyugati oldalán, egy másik városban ugyancsak Király László műve előadása után verődtek össze elismerő tapsra a tenyerek. Így hát több ok is volt, hogy beszélgetésre kérjük a művek szerzőjét, lapunk rovatvezetőjét, Király Lászlót.

„Valóban termékeny időszak után vagyok, mert sikerült dolgoznom és ennek eredményeit be is tudtam mutatni.” – jegyezte meg Király László az elején.

Például február 6-án az Egerszegi daloskönyv második kötetét ősbemutatóként, ahogyan az elsőt is. Foglaljuk hát össze az eltelt időszak legfontosabb eseményeit!

Talán az a leghelyesebb, ha az elmúlt év elejével kezdem. Januárban sikerült megszerveznem egy magyar hangversenyt Gentben. Áll ott egy kultúrház, amelyet Rode Pomp-nak, azaz Vörös Pumpának hívnak. Valószínűleg onnan kapta a nevét, hogy az épület korábban a tűzoltóságának adott helyet. Ezt az intézetet egy lelkes művészettörténész igazgatja. Itt minden este történik valami: a jazztől irodalmi esteken át a komolyzenéig sokféle művész és előadó pódiumhoz jut. Ebbe a sorozatba illik az igazgató úr elképzelése szerint a kortárs magyar zene is. Annyira sikeres ez az ötlet, hogy a tavalyi után az idén januárban is hallhatták értő fülek a mai magyar zenét, sőt, már a jövő évi koncert időpontját is eldöntöttük: 2007. január 26.

Mi köze Király Lászlónak Genthez, ehhez a flamand városhoz?

Még 1980-ban ott voltam állami ösztöndíjas. Akkor még az elektronikus zene volt a szenvedélyem, azt hittem, hogy ez lesz a végleges működési területem. A kint eltöltött 8 hónap rendkívül hasznomra vált. Ennek egyik eredménye, hogy lemondtam a „villanyzenéről”, és keresni kezdtem a magam önálló útját. A másik eredménye a máig tartó kapcsolat Genttel. Már 1981-től rendszeres visszajáróvá váltam. Főként egy kedves baráti házaspár révén, akiktől mindig kaptam meghívó levelet – akkor ez

alapfeltétele volt a kiutazásnak. Nos, 1-1 hónapot sikerült ott eltöltenem, amelynek óriási hatása volt szakmai fejlődésekre. Nyomon tudtam követni a kortárs zene alakulását, útjait. Részint úgy, hogy lemezeket vásároltam, de hangversenyek meghallgatásával is. Zenetörténeti jelentőségű bemutatóknak lehettem tanúja, amelyekről tudósítottam is a Magyar Rádiót, sőt, újságcikkek is írtam. Az utóbbi évtizedben tovább gazdagodott ez a kapcsolat, főként attól kezdve, hogy megismerkedtem az intézmény igazgatójával, akinek a fivére ugyancsak zeneszerző. Sikerült is a közbenjárásommal bemutatni egyik szimfóniáját itt, Magyarországon. Természetesen törekszünk a viszonyosságra, bár a két ország lehetőségei nem azonosak. Most dolgozunk egy flamand kortárs zenei bemutatót. A következő esemény időpontja és helye: 2005. február 14., a Zeneakadémia nagyterme. Az Országos Rabbiképző Intézet Goldmark Kórusa lépett fel alapító karnagya, Ádám Emil születésének centenáriuma, de a kórus megalakulásának 35. évfordulója alkalmából is. Erre az eseményre írtam egy héber nyelvű zsoldár-kantátát, amely 7 tételből áll. Ebből hármat mutattunk be, amelyet fölvelt, majd a nyáron sugárzott is a Magyar Rádió.

Jól hallottam, hogy a héber nyelvről volt szó? Érdeklődsz már akkor kiderült, amikor megjelent úgy 6-7 éve a Fűszerek kertje című lemezed, amelyben héber népdalok (!) feldolgozása is hallható. Honnan a vonzódásod a héber nyelvhez, kultúrához?

Ennek eredete még 1982-re nyúlik vissza. Tudtam, ki az a Steve Reich, ismertem a műveit is. Az úgynevezett minimál repetitív iskola egyik vezető egyénisége a szerző. Belgiumban sikerült megvennem a lemezét, amelynek a címe *Zsoldárok*. Akkor nemzetközi siker lett belőle, hogy még ma is játsszák a földkerekség számos hangversenytermében, a héber zsoldárokra írt, meglehetősen nehéz művet.

A mű teljesen magával ragadott, ennek hatására érdeklődni kezdtem a zsoldárok iránt. A témának az akkori Magyarországon semmiféle szakirodalma sem volt. Nagy levegőt vettem, s bekopogtam a Rabbiképző Intézet akkori igazgatójához, a tudós dr. Scheiber Sándorhoz. Visszatekintve, meglehetősen gyerekes kérdésekkel untathattam, de ő készségesen és türelmesen válaszoltatott nekem. Rádióelőadást is készítettem Steve Reich művéről.

Scheiber Sándor ez után hamarosan meghalt, én pedig kimentem a temetésére. Ott megrázó élményben volt részem. Ősi gyászénekeket hallhattam, de úgy, hogy beleborzongtam a gyönyörűségbe. Nagy lendülettel kezdtem érdeklődni e különleges, ősi kultúra iránt, de úgy, hogy eljártam a rabbiképző szabadegyetemére, amelyet el is végeztem. Rengeteg új dolgot tudtam meg ott a Bibliáról, kapcsolatba kerültem a Goldmark Kórusral és akkor még élő karnagyával, Ádám Emillel. Hamarosan magát a héber nyelvet is tanulni kezdtem, jártam is vagy másfél évig a tanfolyamra. A mai napig is bánom, hogy nem folytattam, így most csak olvasom és értem a liturgia szövegét, de beszélni nem tudok héberül. Az énekkarral pedig úgy kezdődött a kapcsolat, hogy magam is kórus-tag lettem, míg nem elérkezett az a pillanat, amikor dolgozni is kezdtem az együttesnek. Először csak egy meglévő darabot írtam át vegyeskarra, aztán elkezdtem magyar-zsidó népdalokat feldolgozni. Ezekről igazán nem lehet megállapítani, hogy eredeti magyarok vagy éppen zsidó dalok, hiszen az egymás mellett szántó-vető magyar és zsidó gazdák egyként énekelték. Ki mondja meg, hogy a *Szól a kakas már* című népdal eredetileg melyik közösségekben született? A különbség csak annyi volt az éneklők között, hogy az egyik szombaton, a másik rá egy napra tartott pihenőt. Innen a vonzódásom tehát, s most már odáig is elmerészkedtem, hogy héber zsoltár-szövegre írtam önálló zenét, miután a zalaegerszegiek előtt is jól ismert Fekete László főkantor előzőleg lefordította, sőt, fonetikusán le is írta nekem a szövegüket. Ezek alapján választottam ki azokat a sorokat, amelyeket a magaménak éreztem. Tavaly nyáron be is fejeztem a művet. Az a nagytervem, hogy itt, Zalaegerszegen lesz az ősbemutatója.

Természetesen az egykori zsinagógában.

A legméltóbb helyen. Ráadásul orgona kíséretes kantáta vegyes karra, sőt, két szólólista kántor is szerepel benne, egy tenor és egy bariton, hozzá két női szoprán.

Gyanítom, hogy újra hallhatjuk majd Fekete Lászlót.

Természetesen, hiszen két szólója is szerepel a darabban. Egyébként ez volt számomra az elmúlt év legjelentősebb eseménye: befejeztem a kantátámat. Annak is nagyon örültem, hogy márciusban – titkos szavazással – beválasztották a Magyar Zeneszerzők Egyesületének elnökségébe.

Ez után berobbant 2006. másfél hónapja újdonságokkal telezsúfolva.

Jó a megfogalmazás. Január 10-én a Magyar Rádióban fölveltük az 1997-ben elhunyt Durkó Zsolt emlékére írt *Nocturne* című darabomat, amelyet még 1999-ben írtam a Budapest Filharmónia Kht rendelésére. Az igazgató,

akivel évfolyamtársak voltunk a Zeneakadémián, kitalálta, hogy vele egykorú kortárs magyar szerzők műveiből szervez hangversenyt a *Korunk zenéje* című fesztiválon. Emlekszem, itt fejeztem be a rendelt darabot, Zalaegerszegen, 1999 augusztusában a Landorhegyen. Sietnem kellett, mert októberre volt kitűzve a bemutató. De valahogy hol ez nem tetszett rajta, hol másik részével voltam elégedetlen, tehát be sem adtam a Magyar Rádióba. Amikor aztán mégis műsorra került, kellemes meglepetésként nagyon kedvező kritikákat olvashattam róla, sőt, még kétszer el is hangzott különböző helyszíneken. Ez pedig meglehetősen ritka olyan művek esetében, mint az enyém, amelyben 14 hangszer szerepel, tehát nagy létszámú együttest igényel. Nos, ezt vettük föl a már említett január 10-én. Meghallgattam a felvételt, s úgy vélem, hogy jól sikerült.

Ez akár a szakember véleménye is lehet, hiszen sokáig dolgoztál a budapesti Bródy Sándor utcai stúdiókban.

Valóban, 23 éven át voltam a Magyar Rádió zenei rendezője. Ezért mondom, hogy a felvétel végeredménye teljesen megfelelő. Pedig a kamaraegyüttes előzetes próbáira már nem futotta, a mai körülmények között maga volt a csoda, hogy egyáltalán létre jött a felvétel. Úgy zeneltünk, hogy egy-egy részt egyszer elpróbáltunk, aztán már játszott is a zenekar. Aztán eljött január 28-dika, a különleges nap. Ugyanis ezen az estén Budapesten is volt bemutatóm és Gentben is, ahol magam is jelen lehettem. A genti előadáson a spanyol Isabel Alonso Morillo játszott az orosz Anait Karpova zongorakíséretével. Két fiatal hölgynek köszönhetem a máris jó hírű előadást, amelynek most várom a CD-jét. A Rode Pomp-ban hangzott el a fuvola-zongora darabom. Amúgy már maga a „Vörös Pumpa” házi vonósnégyesének összeállítása is egészen különleges: az együttesben zenél kubai néger, egy örmény, két orosz és egy román zongorista lány, és természetesen oroszul beszélgetnek egymással. A fővárosi előadásnak ráadásul zalai vonatkozása is van, mert a négy Keresztury kórusművet mutatta be a Debreceni Kodály Kórus, kitűnően. Ezt egy kedves kollégám, Horváth Barna sms-éből tudom: „Szépek a kórusaid, szép volt az előadásuk is”. Nagyon meghatótt, mert manapság ritkaság, hogy szakmabéli köszöntse a kollégát.

Eddig Gentről volt szó. A Pannon Tükör egyik korábbi számában viszont bemutattad a Brüsszelben működő Magyar Kulturális Intézetet. Van-e valami kapcsolatod az intézménnyel, tekintve az ismert változásokat?

Valóban, már kinevezték az új igazgatót, jártam is nála. A korábbi is ott dolgozik, kulturális helyettesi beosztásban. Az a terv, hogy jövőre a Magyar Kultúra Napján a genti január 26-i bemutatót átvizik az Európai Államközösség fővárosába, Brüsszelbe. Szerencsés egybeesés,

hogy a Pannon Tükörben is bemutatott igazgatónő, Reményi Krisztina Gentben már megismerkedett az említett hangversennyel.

Ezt követte az a zenei esemény, amelyről így írt a zalaegerszegi városi lap: „Előadóknak nem kisebb művészeket sikerült megnyerni, mint Sáfár Orsolya és Szappanos Tibor operaénekest, valamint Mali Emese zongoraművészt.

Igen, az Egerszegi daloskönyv II. kötetének február 6-i bemutatójáról van szó. Maga a mű 2002. nyara óta készen áll. Ez csakugyan ősbemutató volt – ahogyan a 2001. decemberi is a zsinagógában –, bár 3 ciklus már elhangzott belőle az Egerszegi Búcsúban az újonnan föl-avatott fatemplomnál, ugyancsak Orsolyáék előadásában. Teljesen el vagyok ragadtatva, mert talán az I. kötet bemutatójánál is jobban sikerült a mostani előadás. Olyan kifejező erővel szólaltak meg a dalok, hogy az elő-

adók tökéletesen megvalósították az én szándékomat. A mai „hangverseny-gyár” világban az esten tapasztalt előadói átélés nem túl gyakori adomány. Három pazar tehetségű fiatal állt a közönség elé a zsinagógában. Csak a színvonalra jellemzőképpen hadd említsem meg, hogy Orsi a Budapesti Operában a Don Giovanniban énekel, Szappanos Tibor menedzsere pedig nem más, mint a világhírű Marton Éva férje. Akár magyar Pavarotti is lehet belőle, ahogyan Miklósa Erika is eljutott a New York-i Metropolitan-be. Ezzel azt akartam mondani, hogy a zalaegerszegi közönség előtt rendkívül tehetséges, fiatal énekesek léptek föl. A lehető legmagasabb színvonalú produkciót hallhatta a helyi közönség.

Király László munkásságáért 2002-ben átvette az egyik legmagasabb szakmai elismerést, az Erkel-díjat. A budapesti korszak után az újabb kompozíciók már zalaegerszegi lakásának zongoráján hangzanak fel.

Horváth M. Zoltán: "m06 002" 2005

Quadriga - Gönczi Galéria